

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖОГОРКУ СОТУНУН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК ПАЛАТАСЫНЫН СУДЬЯЛАР
КОЛЛЕГИЯСЫНЫН
АНЫКТАМАСЫ**

Мадинов Орозобек Капарбековичтин кайрылуусун өндүрүшкө
кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө

2019-жылдын 4-июлу

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясынын төмөнкү курамы: К. Абдиев, Э.Ж. Осмонбаев, Ч.О. Осмонова, сот отурумунун катчысы К.А. Аблакимовдун катышуусунда Мадинов Орозобек Капарбековичтин кайрылуусун карап чыгып, төмөнкүлөрдү

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына 2019-жылдын 6-июнунда О.К. Мадиновдун «Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 19-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пунктунун «же тиешелүү багыт боюнча «бакалавр» академиялык даражасы бар болсо, «магистр» академиялык даражасын ыйгаруу менен «Юриспруденция» даярдык багыты боюнча жогорку билими» деген бөлүгү Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1-бөлүгүнө, 2-бөлүгүнүн экинчи абзацына, 3-бөлүгүнө, 94-беренесинин 2-бөлүгүнө карама-каршы келет деп табуу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Кайрылууда 2019-жылдын 22-январында Кыргыз Республикасынын Судьяларын тандоо боюнча кеңеши Талас областтык сотунун судьясынын 5 бош кызмат ордуна конкурстук тандоо жарыялап, ага катышуу максатында

кайрылуучу Кыргыз Республикасынын Судьяларын тандоо боюнча кеңешине тиешелүү документтерди тапшырганан билдирет. Ошол эле жылдын 13-майында Кыргыз Республикасынын Судьяларын тандоо боюнча кеңеши арыз берүүчүнүн конкурска катышуу үчүн тапшырылган документтерин карап чыгып, Талас областтык сотунун судьялык бош кызмат ордуна конкурстук тандоого Мадинов Орозобек Капарбековичтин талапкерлиги киргизилбесин деген чечим кабыл алган.

Кайрылуу субъектисинин пикиринде Кыргыз Республикасынын Судьяларын тандоо боюнча кеңешинин бул чечимге келүүсү «Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 19-беренесинин 1-бөлүгүнүн 2-пункту негиз болгон. Талашылып жаткан ченемге ылайык «Юриспруденция» адистиги боюнча жогорку юридикалык билими же тиешелүү багыт боюнча «бакалавр» академиялык даражасы бар болсо, «магистр» академиялык даражасын ыйгаруу менен «Юриспруденция» даярдык багыты боюнча жогорку билими жөнүндө дипломунун күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордуна талапкердин арызына тиркелет деп белгиленген.

Арыз берүүчү 1999-жылдын 3-ноябрындагы Балыкчы менеджмент жана укук институтунун мамлекеттик аттестациялоо комиссиясынын чечими менен «Юриспруденция» багыты боюнча «бакалавр» квалификациялык академиялык даражасы ыйгарылгандыгын жана тиешелүү диплом анын жогорку билим алгандыгын тастыктаган мамлекеттик документ деп эсептейт.

О.К. Мадиновдун пикиринде Кыргыз Республикасынын Конституциясынын талаптарына ылайык Кыргыз Республикасында адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин жокко чыгаруучу же кемсинтүүчү мыйзамдар кабыл алынбашы керектигин (20-берененин 1-бөлүгү), адамдын жана жарандын укуктарын, эркиндиктерин чектеген мыйзам алдындагы ченемдик укуктук актыларды кабыл алууга тыюу салынышы (20-берененин 2-бөлүгүнүн экинчи абзацы), Конституцияда

каралгандан башка максаттарда жана андан ашкан даражада укуктарга жана эркиндиктерге мыйзам менен чектөө коюлушу (20-берененин 3-бөлүгү) мүмкүн эместигин көрсөткөн.

Мындан тышкары, кайрылуучу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 2-бөлүгүндө курагы 30 жаштан кем эмес жана 65 жаштан жогору эмес, юридикалык жогорку билими жана юридикалык кесиби боюнча кеминде 5 жылдан кем эмес иш стажысы бар Кыргыз Республикасынын жараны жергиликтүү соттун судьясы боло алат деген гана талап көрсөтүлүп, ал эми анда «бакалавр» жана «магистр» академиялык даражалар деген сөздөр камтылбагандыгын, ошол себептен талашылып жаткан ченемдин «же тиешелүү багыт боюнча «бакалавр» академиялык даражасы бар болсо, «магистр» академиялык даражасын ыйгаруу менен «Юриспруденция» даярдык багыты боюнча жогорку билими» деген бөлүгү, Кыргыз Республикасында адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктерин жокко чыгаруучу, кемсинтүүчү, ошондой эле адамдын жана жарандын укуктарын, эркиндиктерин чектеген ченемдик укуктук акты катары бааланат деп эсептейт.

Жогоруда баяндалгандардын негизинде, арыз берүүчү талашылып жаткан ченемди Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 20-беренесинин 1-бөлүгүнө, 2-бөлүгүнүн экинчи абзацына, 3-бөлүгүнө, 94-беренесинин 2-бөлүгүнө карама-каршы келет деп табууну суранат.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы кайрылууну изилдеп чыгып, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде текшерүү жүргүзгөн судья К. Абдиевдин маалыматын угуп, төмөнкү тыянакка келди.

Талашылып жаткан ченемге ылайык Судьяларды тандоо кеңешинин атына даректелген жергиликтүү соттун судьясынын бош кызмат ордуна

талапкердин арызына «Юриспруденция» адистиги боюнча жогорку юридикалык билими же тиешелүү багыт боюнча «бакалавр» академиялык даражасы бар болсо, «магистр» академиялык даражасын ыйгаруу менен «Юриспруденция» даярдык багыты боюнча жогорку билими жөнүндө дипломунун күбөлөндүрүлгөн көчүрмөсү тиркелет деп белгиленген.

Жалпысынан коюлуп жаткан маселе боюнча, тактап айтканда судьянын бош кызмат ордуна талапкердин жогорку кесиптик билими тууралуу Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы өзүнүн 2017-жылдын 19-апрелиндеги чечиминде, төмөндөгүдөй укуктук көз караштарын баяндаган.

Кыргыз Республикасынын Конституциясы Кыргыз Республикасынын судьяларынын кызмат ордуна талапкер адамдарга 11 талаптарды бекиткен (94-берене). Ошону менен бирге, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 94-беренесинин 9-бөлүгүндө судьялардын кызмат ордуна талапкерлерге кошумча талаптарды конституциялык Мыйзам менен белгилөө мүмкүнчүлүгү каралган. Кыргыз Республикасынын Конституциясынын келтирилген диспозитивдик ченеминин мааниси боюнча мыйзам чыгаруучуга судьялардын кызмат ордуна талапкерлерге Кыргыз Республикасынын Конституциясында бекитилген талаптардан тышкары кошумча талаптарды белгилөөдө кеңири ыйгарымдар берилген.

Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы, маселен, жогорку кесиптик билим берүүнүн эки деңгээлдүү системасында «Юриспруденция» багыты боюнча бир гана окуудан өтүүсү бүтүрүүчүлөрдүн жогорку укуктук квалификациясын кепилдебей тургандыгын дагы бир жолу белгилейт. Судьяларга талапкер болом дегендер үчүн квалификациянын жогорку деңгээлин белгилөөдө бир гана критерий болушу керек – квалификация адилет соттун болушунча максималдуу жүзөгө ашырылуусуна, соттук иштердин сапаттуу каралашына көмөк болушу керек. Судьялардын квалификациясына талап соттук коргоонун натыйжалуу

каражаттардын камсыздоого көмөктөшөт, коомдун сотко болгон ишениминин даражасын арттырат. Бул судьянын ишмерлиги көп сандаган укуктук актыларды колдонуу жана түшүндүрүү менен байланыштуу болуп шартталган. Ошон үчүн судья колдонуудагы мыйзамдарды жеткиликтүү түшүнүп, эркин талкуулап, ар кандай укуктук талаштарды кесипкөйлүк менен кароого даяр болуу керек.

Демек, 2017-жылдын 19-апрелинде Конституциялык палата «Кыргыз Республикасынын судьяларынын статусу жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 15-беренесинин 1-бөлүгүнүн биринчи жана экинчи абзацтарынын, 17-беренесинин 1-бөлүгүнүн конституциялуулугун текшерүү жөнүндө чечимин чыгарган жана талашылып жаткан ченем аталган ченемдер менен өз ара түздөн-түз байланышта турат. Анткени анда «Юриспруденция» адистиги боюнча жогорку юридикалык билими же тиешелүү багыт боюнча «бакалавр» академиялык даражасы бар болсо, «магистр» академиялык даражасын ыйгаруу менен «Юриспруденция» багыты боюнча жогорку билими бар Кыргыз Республикасынын жараны судья боло алат деген жобо бекитилген.

Ал эми «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 3-бөлүгүнүн 5-пунктуна ылайык эгерде кайрылууда көрсөтүлгөн маселенин конституциялуугу Конституциялык палата тарабынан текшерилсе жана анын өз күчүн сактаган актысы бар болсо коллегия кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат деп белгиленген.

Жогоруда аталган тыянактардын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасы жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 28-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 5-пунктун жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын судьялар коллегиясы

А Н Ы К Т А Д Ы:

1. Мадинов Орозобек Капарбековичтин өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылсын.

2. Өтүнүч арыз ээсине кайтарылып берилсин.

3. Аныктама Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасына даттанылышы мүмкүн.

Судьялар коллегиясы:

К. Абдиев

Э.Ж. Осконбаев

Ч.О. Осмонова